

Başlık**Genel Liselerde Karşılaşılan Disiplin Sorunları: İstanbul'dan bir İlçe Örneği****Discipline Issues in General High Schools: A School District Sample from Istanbul****Abstract**

This study sought to explore reported classroom discipline issues at a school district in Istanbul. The study shows what kind of discipline problems were experienced in mentioned schools and determine what kind of unwanted behaviors student experienced. Data were collected from three general high schools (Genel Lise) in 2006-2007 school year provided by the School District Administration. Data were examined by document analysis method and divided into categories. Findings of the study showed that male students were involved more unwanted behaviors than female students. The study carries importance since illuminating present issues about discipline problems and offering possible answers.

Özet

Bu çalışma, genel lise öğrencilerinin işlediği disiplin suçlarını ve bu suçların dağılımını İstanbul'dan bir ilçe örneği ile açıklamaya çalışmaktadır. Bu araştırma ile araştırılan ilçenin genel liselerinde işlenen disiplin suçları tespit edilerek öğrencilerin hangi istenmeyen davranışları gösterdikleri belirlenmiştir. Okulların disiplin karar defterlerinden elde edilen veriler doküman incelemesi yöntemi kullanılarak, kategoriler haline getirilerek incelenmiş ve tablolarda gösterilmiştir. Bulgular erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla istenmeyen davranışları gösterdikleri ve okul disiplin kuruluna sevk edilerek disiplin cezaları aldığını göstermiştir. Bu çalışma araştırılan ilçe örneğinden yola çıkılarak var olan sorunları aydınlatması ve bu sorunlara olası çözüm yolları önermesi açısından önem taşımaktadır.

Bölüm 1: Literatür taraması / Kuramsal Çerçeve

Günlük yaşamda “disiplin” sözcüğü genellikle bir grubun, bir örgütün kuralları, düzeni anlamında kullanılmakta; bu düzeni sağlamaya da disiplini sağlama denmektedir. Diğer yandan “disipline etme, disipline sokma” kullanımları da bu durumdan etkilenecek çeşitli kimselerin olması durumunu anlatmaktadır. Genel sonuç olarak disiplinin;

- bireyin kendi kendini uygun davranış için denetlemesi
- bir örgütteki düzenin sağlanması ve sürmesi için bireylerin uygun davranışları göstermesi
- bireylerin uygun davranışları göstermesi için gerekli önlemlerin alınması ve yanlış davranışların düzeltilmesi anlamına geldiği söylenebilir. (Sarpkaya, 2005)

Yasa ve düzenlemelerin toplulukta baskın olması niteliği olarak tanımlanan disiplin, eğitim ve öğretimin sürdürülebilmesi için gerekli unsurlardan birisidir. Disiplinsiz bir eğitimden söz etmemiz mümkün olmamakla birlikte; aşırı baskıcı disiplin uygulamalarıyla etkili öğretimin gerçekleşmesi mümkün değildir. Eğitim kurumlarında disiplin uygulamaları geçmişten günümüze kadar tartışılmış ve etkili eğitim için uygun disiplin modelleri araştırılmıştır. (Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar 2005, sayı: 166.)

Eğitimsel bir çevre iyi bir disiplin gerektirmektedir. İstenmeyen davranışların sınıfta yönetim ve disipline duyulan gereksinimi arttırması nedeniyle öğrencilerin istenmeyen davranışlarının yönetimi, sınıf yönetiminin önemli boyutlarından biri olarak her geçen gün daha fazla ilgi odağı olmaktadır. İlgili araştırmalar incelendiğinde bu konuya genellikle öğretmen açısından yaklaşıldığı görülmüştür. Ayrıca incelenen çalışmaların; öğretmen, öğrenci ve velilerin sınıf içindeki hangi davranışları niçin istenmeyen davranış olarak tanımladıkları, öğrencilerin öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerini nasıl algıladığı, aile içinde bu davranışlarla nasıl baş edildiği ve bu süreçte öğretmenlerin ailelerden, öğrenci ve ailelerin öğretmenlerden beklentileri ile ilgili konulara açıklık getirmede yetersiz kaldığı düşünülmektedir (Sadık, 2006).

Disiplin, genelde okul toplumunun uygulayıcıları ve üyeleri tarafından sık kullanılan bir terimdir. Ancak anlam üzerinde tam bir anlaşmaya varılamamaktadır. Çünkü uygulamada okul toplumunun değer ve inançları etkili olmaktadır. Okul disiplini

deyince öğrencinin okul düzenine uygun davranması, bunun için gerekli önlemlerin alınması ve düzenlemelerin yapılması akla gelmelidir. (Sarpkaya, 2005)

Milli Eğitim Bakanlığı çeşitli disiplin modellerinden yararlanarak, eğitim kurumlarında uygulanmak üzere orta öğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliği hazırlamıştır. Bu yönetmelikte öğrencilerden genel olarak şu davranışlar beklenmektedir:

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kanunlarına, toplumun ahlak kurallarına ve okul düzenine uymaları, çevreye iyi örnek olmaları.
- Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalmaları, korumaları ve kollamaları.
- Doğru sözlü, çevreye ve insanlara saygılı, arkadaşlarının onur ve haklarına saygılı olmaları.
- Millet malını, okul ve eşyasını öz malı gibi korumaları.
- Sigara, içki ve uyuşturucu gibi sağlığa zararlı maddeleri kullanmamaları, kumar oynamamaları.
- Bölücü, yıkıcı, siyasi amaçlı faaliyetlere katılmamaları.
- Okula ve derslere düzenli devam etmeleri.
- İnsan hakları ve demokrasi bilincini özümsemiş ve davranışa dönüştürmüş olmaları.

Bu davranışların öğrencilere kazandırılması için derslerde, törenlerde, toplantılarda, rehberlik çalışmalarında, sosyal, kültürel ve tüm eğitici faaliyetlerde davranış olarak öğrencilere kazandırılmasına özen gösterilmesi yönetmelikte vurgulanmaktadır. Hatta bu davranışların öğrenciler tarafından benimsenmesi için yönetmelikle ödüllendirilmeleri istenmektedir ve onur kurulları oluşturularak öğrenciden beklenen olumlu davranışların gerçekleşmesi için tüm olumlu çalışmaların yapılması istenmektedir.

Tüm bu çalışmaların sonucunda yönetmeliğe aykırı hal ve davranışlar ortaya çıkınca da çeşitli cezalara başvurularak öğrenci istenen olumlu davranışlara yönlendirilmeye çalışılır. (Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği, Resmi Gazete, 31.01.1995/ 22188)

Genel liselerde kazandırılmaya çalışılan davranışların oluşması için uygulanan bütün çalışmalara rağmen bazı öğrencilerde istenmeyen davranışları gösterme eğilimlerinin devam ettiği görülmektedir. Bu çalışma, genel lise öğrencilerinin işlediği disiplin suçlarını, ve bu suçların dağılımını araştırılan örneği ile açıklamaya çalışmaktadır

Bölüm 2: Yöntemler-Metodoloji

Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul'daki ilçesindeki okullar oluşturmuştur. Bu ilçede bulunan üç genel lise ise bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu araştırma üç genel lisenin 2006–2007 öğretim yılına ait disiplin kararlarını incelemiştir.

Katılımcılar

Bu araştırma ile araştırılan ilçenin Genel Liselerinde işlenen disiplin suçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu disiplin suçları tespit edilerek öğrencilerin hangi istenmeyen davranışları gösterdikleri belirlenmiştir. Ayrıca bu araştırma ile elde edilen bulgular sayesinde öğrencilerin işledikleri disiplin suçları belirlenmiştir. Bu araştırma, sonraki araştırmalar için bunların nedenleri araştırılarak çözüm yollarına ulaşmada önemli bir aşama olarak ifade edilebilir.

Metot-Veri Analizi

Okulların disiplin karar defterlerinden elde edilen veriler doküman incelemesi yöntemi kullanılarak, kategoriler haline getirilerek incelenmiş ve tablolarda gösterilmiştir. Best (1959) (aktaran Karasar, 2007, s. 183)bu yöntemi “mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi” olarak ifade etmiştir.

Bölüm 3 : Bulgular

- Bu liselerden **A** Lisesinin 1315 mevcudu olduğu tespit edilmiştir. Bu lisede 2006-2007 öğretim yılında çeşitli suçlardan 63 öğrencinin ceza aldığı görülmüştür. **A** lisesinde disiplin suçu işleyen öğrencilerin 16 tanesi kız , 47 tanesi ise erkek öğrencidir. Bu lisede 12 çeşit suç teşkil eden davranış ortaya çıkmıştır. Suç teşkil eden davranışlar ve kaç kez yapıldığı tablo 1 de belirtilmiştir.
- Bu liselerden **B** Lisesinin 932 mevcudu olduğu tespit edilmiştir. Bu lisede 2006-2007 öğretim yılında çeşitli suçlardan 41 öğrencinin ceza aldığı görülmüştür. **B** lisesinde disiplin suçu işleyen öğrencilerin 7 tanesi kız , 34 tanesi ise erkek öğrencidir. Bu lisede 10 çeşit suç teşkil eden davranış ortaya çıkmıştır. Suç teşkil eden davranışlar ve kaç kez yapıldığı tablo 2 de belirtilmiştir
- Bu liselerden **C** Lisesinin 1576 mevcudu olduğu tespit edilmiştir. Bu lisede 2006-

2007 öğretim yılında çeşitli suçlardan 27 öğrencinin ceza aldığı görülmüştür. C lisesinde disiplin suçu işleyen öğrencilerin 6 tanesi kız ,21 tanesi ise erkek öğrencidir. Bu lisede 9 çeşit suç teşkil eden davranış ortaya çıkmıştır. Suç teşkil eden davranışlar ve kaç kez yapıldığı tablo3 de belirtilmiştir.

Bölüm 4 : Tartışma / Çıkarımlar / Sonuç

- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu işleme oranı erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla üç kat daha fazla olduğu görülmüştür.
- Araştırılan ilçedeki genel liselerde suç teşkil eden davranışlardan en çok tekrar edilenlerin kavga etmek, sınıf düzenini bozmak ve okuldan kaçmak olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer suç teşkil eden davranışların da bunların devamı niteliğinde olduğu görülmüştür. Belirlenen diğer suç teşkil eden davranışlar da tekrar edilme sayısına göre öğretmene saygısızlık, sigara içmek, küfür etmek, uygunsuz davranmak, kopya çekmek, derste video çekimi yapmak, yoklama fişini tahrif etmek, cep telefonu getirmek, kılık-kıyafet kurallarına uymamak, para toplamak, okula zarar vermek, okulda yapılan çekimleri internette yayınlamak ve yalan söyleme şeklinde ortaya çıkmıştır.
- Araştırılan genel liselerde meydana gelen disiplin suçlarının öğretmene, derse ve okul kurallarına karşı olması öğrencilerin olumlu davranışlar gösterme motivasyonlarının düşük olduğunu göstermektedir.
- Araştırılan genel liselerde disiplin suçu teşkil eden davranışlar içerisinde okuldan kaçmak, kavga etmek ve öğretmene saygısızlık etmek gibi davranışların daha çok erkek öğrencilerde görüldüğü anlaşılmıştır.
- Araştırılan genel liselerde erkek öğrencilerin daha çok disiplin suçu işledikleri göz önüne alınarak, eğitim ve öğretim etkinlikleri içerisinde bu öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere yönlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bunun için okul idareleri, öğrencilerin ekonomik durumları ve ders başarılarını da göz önüne alarak bu öğrencilerin durumunu değerlendirmelidir.
- İstenmeyen davranışları gösterme eğilimi fazla olan bu öğrenciler, hedef ve

idealleri konusunda eğitilip rehberlik servislerinden yardım almaları sağlanmalıdır. Bunu gerçekleştirirken okul idareleri rehberlik servisleri öğretmen ve veliler beraber hareket etmelidirler.

- Okulda disiplin sorunlarını ya da istenmeyen davranışları önlemenin en önemli bileşenlerinden biri eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağını teşkil eden sınıf yönetimi becerileridir.(Başar, 2008) Bu yüzden öğretmenlerin sınıf yönetim yetkinliklerini en üst düzeye çıkaracak okul yönetimlerinin öğretmenlerle destek ve işbirliği içerisinde olan sürekli eğitim ve geliştirme programları (hizmet içi eğitim) oluşturulmalı ve bu sürece veli ve öğrenciler de dahil edilmelidir.

Bölüm 5 : Kaynakça

- Başaran, E. (2006). Türk Eğitim Sistemi Ve Okul Yönetimi Ankara
İstanbul/ T İlçesi A Lisesi Disiplin Kurulu Karar Defteri
- İstanbul/ T İlçesi B Lisesi Disiplin Kurulu Karar Defteri
- İstanbul/ T İlçesi C Lisesi Disiplin Kurulu Karar Defteri
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. Hacettepe
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2002/23
- Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar 2005, Sayı: 166.
- Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül Ve Disiplin Yönetmeliği,
Resmi Gazete, 31.01.1995/ 22188
- Özkök , A. (2005). Disiplinlerarası Yaklaşım Dayalı Yaratıcı Problem Çözme.
Öğretim Programının Yaratıcı Problem Çözme Becerisine Etkisi
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. sayı: 28
- Sadık, F (2006). Öğrencilerin istenmeyen Davranışları Ve Bu Davranışlarla Baş
Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci Ve Veli Görüşlerine Göre
incelenmesi ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan
Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi, Doktora
Tezi , Adana
- Sarpkaya, P. (2005). Resmi Liselerde Disiplin Sorunları Ve İlgili Grupların
(Öğretmen, Öğrenci, Yönetici, Veli) Yaklaşımları: Aydın Merkez İlçe
Örneği. Doktora Tezi, İzmir

Şahin, E. (2002). Etkili Sınıf Yönetimi İçin Kurallar Oluşturmada Pozitif Disipline Dayalı Bazı Öneriler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2002,15(1): (341-353)

Şimşek, Ö. F. (2004). Bir Grup Rehberliği Programının Öğretmenlerin Disiplin Anlayışına Etkisi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 2004 cilt 37 sayı 2, 41-59

Bölüm 6 : Tablolar / Şekiller / Ekler

Tablo 1

A Lisesi 2006-2007 Öğretim Yılı Rapor Edilen Disiplin Suçları

<i>Disiplin Suçlarının Dağılımı</i>	Kız	Erkek	Toplam
Sınıf Düzeni Bozma	3	12	15
Kavga etmek	0	14	14
Öğretmene saygısızlık	0	8	8
Derste video çekimi yapmak	1	4	5
Küfür etmek	2	3	5
Kopya Çekmek	3	1	4
Cep telefonu getirmek	2	1	3
Okuldan kaçmak	1	2	3
Uygunsuz davranış	2	0	2
Yoklama fişi tahrifatı	1	1	2
Okula zarar vermek	0	1	1
Okul görüntüsünü internette yayınlamak	1	0	1
Toplam	16	47	63

Tablo 2

B Lisesi 2006-2007 Öğretim Yılı Rapor Edilen Disiplin Suçları

<i>Disiplin Suçlarının Dağılımı</i>	Kız	Erkek	Toplam
Okuldan kaçmak	0	12	12
Kavga etmek	5	4	9
Uygunsuz davranış	0	5	5
Sigara içmek	0	5	5
Sınıf düzenini bozmak	0	4	4

Para toplamak	2	0	2
Yalan söylemek	0	1	1
Öğretmene saygısızlık	0	1	1
Kopya çekmek	0	1	1
Küfür etmek	0	1	1
Toplam	7	34	41

Tablo 3

C Lisesi 2006-2007 Öğretim Yılı Rapor Edilen Disiplin Suçları

<i>Disiplin Suçlarının Dağılımı</i>	<i>Kız</i>	<i>Erkek</i>	<i>Toplam</i>
Kavga etmek	0	8	8
Okuldan kaçmak	2	3	5
Öğretmene saygısızlık	0	3	3
Yoklama fişinde tahrifat	2	1	3
Kılık-kıyafet kurallarına uymama	1	2	3
Sigara içmek	1	1	2
Sınıf düzenini bozmak	0	1	1
Kopya çekmek	0	1	1
Küfür etmek	0	1	1
Toplam	6	21	27

Tablo 4

2006-2007 Öğretim Yılı Genel Liseler Rapor Edilen Disiplin Suçları

Dağılım Tablosu	A Lisesi		B Lisesi		C Lisesi		Toplam
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
İşlenen suç	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Toplam
Sınıf düzenini bozma	3	12	0	4	0	1	20
Kavga etmek	0	14	5	4	0	8	31
Öğretmene saygısızlık	0	8	0	1	0	3	12
Derste çekim yapmak	1	4	0	0	0	0	5
Küfür etmek	2	3	0	1	0	1	7
Kopya çekmek	3	1	0	1	0	1	6
Cep telefonu getirmek	2	1	0	0	0	0	3
Okuldan kaçmak	1	2	0	12	2	3	20
Uygunsuz davranış	2	0	0	5	0	0	7
Yoklama fişi tahrifatı	1	1	0	0	2	1	5
Okula zarar vermek	0	1	0	0	0	0	1
Okul görüntüsünü internette yayınlamak	1	0	0	0	0	0	1
Para toplamak	0	0	2	0	0	0	2
Sigara içmek	0	0	0	5	1	1	7
Yalan söylemek	0	0	0	1	0	0	1
Kılık kıyafet kurallarına uymama	0	0	0	0	1	2	3
Toplam	16	47	7	34	6	21	131
	Kız	29					
	Erkek	102					

